

15.8.2023

Hur påverkar fastställandet av könstillhörighet dina rättigheter och skyldigheter?

Det fastställda könet betraktas i regel som ditt kön vid tillämpningen av lagstiftningen, såsom värnpliktslagen (1438/2007) och jämställdhetslagen (609/1986). Ett undantag är till exempel vissa bestämmelser gällande hälso- och sjukvården samt bestämmande av föräldraskap, vilka beskrivs nedan.

Värnpliktslagen

Det fastställda könet anses vara ditt kön vid tillämpningen av värnpliktslagen.

Enligt den är varje manlig finsk medborgare värnpliktig från ingången av det år då han fyller 18 år. Värnplikten upphör i allmänhet vid utgången av det år då han fyller 60 år.

Dessutom kallas män i åldern 18–29 år till militärtjänst. Om du alltså fastställer ditt kön som man och är 18–29 år, kallas du till en kontroll där din tjänsteduglighet bedöms. Om du fastställer ditt kön som man när du är 30–60 år räknas du som en person som inte har fullgjort beväringstjänst och som hör till reserven.

Jämställdhetslagen

Det fastställda könet anses i regel vara ditt kön vid tillämpningen av kvotbestämmelsen i jämställdhetslagen. Enligt den ska kvinnor och män i vissa statliga organ, välfärdsområdets organ och kommunala organ vara representerade till minst 40 procent vardera, om inte något annat följer av särskilda skäl.

Bestämmelser inom hälso- och sjukvården

Bestämmelserna om gravida kvinnor, kvinnor som ammar eller har fött barn tillämpas oberoende av fastställande av kön. Detta innebär att du har rätt till medicinskt motiverad eller nödvändig service oberoende av juridiskt kön. Om du deltar i en medicinsk undersökning som den som blir undersökt, tillämpas på dig lagstiftningen som särskilt skyddar en gravid som blir undersökt.

När lagen om assisterad befruktning (1237/2006) eller lagen om rättsgenetisk faderskapsundersökning (378/2005) tillämpas anses ditt kön vara det kön som fastställts vid födseln.

I statsrådets förordning om screening (339/2011) föreskrivs om rätten att delta i screening.

- Till screeningar som endast ordnas för det ena könet kallas deltagarna på basis av det juridiska könet.
- Den som har fastställt sitt kön som kvinna har rätt att delta i bröstcancerscreening.
- Den som har fastställt sitt kön som man har rätt att delta i screeningar för bröstcancer och livmoderhals som är avsedda för kvinnor. För att delta i screeningarna i fråga krävs att du själv tar initiativ, eftersom du inte automatiskt kallas till dem. Bekanta dig med den information som ditt välfärdsområde ger om ordnandet av screeningarna så att du kan söka dig till dem.

15.8.2023

Fastställande av föräldraskap

Den person som har fött ett barn är alltid barnets mor, oberoende av personens juridiska könstillhörighet. Den andra förälderns föräldraskap beror på förälderns juridiska kön och huruvida föräldrarna är gifta med varandra.

Bestämmelser om bestämmande av föräldraskap finns i föräldraskapslagen (775/2022).

Modern är gift med en man

Om moderns makes juridiska kön är man när barnet föds är hen automatiskt barnets far.

Modern är gift med en kvinna

Om moderns makas juridiska kön är kvinna när barnet föds är hen inte automatiskt barnets andra mor. Däremot måste hon erkänna sitt föräldraskap och vi bekräftar det, om makarna tillsammans har fått assisterad befruktning och ingen far konstateras eller fastställs för barnet.

Om moderns makes kön vid födseln har fastställts som man och hen har avlat barnet, fastställs hen som barnets far, även om hen till sitt juridiska kön är en kvinna.

Läs längre ner hur assisterad befruktning påverkar fastställandet av föräldraskapet.

Modern och fadern är inte gifta

Om modern och barnets far inte är gifta när barnet föds fastställs faderskapet genom beslut av MDB eller domstolen. Barnets far är då oberoende av personens juridiska könstillhörighet den

- som har avlat barnet eller
- vars spermier på något annat sätt har använts för befruktning av barnets mor och barnet har fötts till följd av detta (till exempel genom så kallad heminsemination).

Barnet föds med hjälp av assisterad befruktning

Om barnet föds med hjälp av assisterad befruktning, fastställs föräldraskapet enligt förälderns juridiska kön vid det tillfälle då föräldern har samtyckt till assisterad befruktning:

- Om förälderns juridiska kön var man, blir hen barnets far.
- Om förälderns juridiska kön var kvinna, blir hen barnets mor.

Ett undantag från detta är dock en situation där behandlingen har getts till ett kvinnligt par eller till en mor som har fött barnet ensam och den vars spermier har använts i vården har samtyckt till att faderskapet fastställs. Då fastställs den person vars spermier har använts i behandlingen som far till barnet oberoende av vilket juridiskt kön personen har haft vid tidpunkten för samtycket.

Förvandlas moderskap till faderskap eller faderskap till moderskap när förälderns kön fastställs?

Moderskap eller faderskap som registrerats i befolkningsdatasystemet ändras inte när barnets förälder fastställer sitt kön. Det är fråga om en uppgift om familjerättslig ställning som inte kan ändras.

15.8.2023

Därför kommer en föräldrabeteckning att läggas till i befolkningsdatasystemet, dvs. uppgift om huruvida föräldern är barnets mor eller far. Från och med 1.3.2024 kan man ansöka om ändring av föräldrabeteckningen i samband med eller efter fastställandet av könstillhörigheten. Ändring kan också sökas för barn som är födda före den 1.3.2024.

Din personbeteckning ändras. Vilka praktiska konsekvenser har detta?

Din personbeteckning ändras i samband med fastställandet av könstillhörigheten. Därefter kan du inte längre uträtta ärenden med dina nuvarande handlingar som styrker identiteten, så du måste förnya dem.

Dessutom ändras din elektroniska kommunikationskod automatiskt. Det påverkar också många praktiska frågor. Du kan till exempel inte

- identifiera dig med dina gamla ärendeverktyg, till exempel med bankkoder, i elektroniska system, såsom FPA:s Mina Kanta-sidor, eller göra en ny ansökan om pass på nätet
- logga in på ditt nuvarande konto i tjänsten Meddelanden på Suomi.fi.

Vem får information om den ändrade personbeteckningen?

Bland annat följande instanser får via befolkningsdatasystemet information om din ändrade personbeteckning:

- flera myndigheter
- banker
- försäkringsanstalter
- Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas samarbetspartner inom den privata sektorn som förmedlar ändringarna till de organisationer som får hantera personbeteckningar i sina register.

Kom dock ihåg att själv meddela om saken till exempel

- till mindre företag som du är kund hos
- till de myndigheter som inte upprätthåller sitt kundregister med uppgifter från befolkningsdatasystemet

Vad ska man göra när personbeteckningen har ändrats?

- Skaffa ett nytt identitetskort, pass och körkort.
- Kontakta din bank så att du får nya bankkoder och koderna med dina gamla uppgifter stängs. Reservera tillräckligt med kontanter före ändringen, eftersom du under övergångstiden kanske inte kan ta ut pengar från bankautomaten eller betala med dina gamla bank- och kreditkort.
- Be din teleoperatör stänga ditt mobilcertifikat.
- Hämta personligen ett nytt SIM-kort till din mobiltelefon från din teleoperatör när du har fått ett nytt identitetskort eller ett nytt pass.
- Kontakta kundtjänsten på Omaposti för att koppla ditt Omaposti-konto till din nya personbeteckning.

Frågor som rör hälso- och sjukvården

Du får automatiskt ett nytt FPA-kort med dina nya uppgifter, men dina hälsouppgifter överförs inte automatiskt till din nya personbeteckning i FPA:s Mina Kanta-sidor. Dina uppgifter

15.8.2023

hämtas med din tidigare personbeteckning, men du kommer inte själv åt dem elektroniskt innan de har kopplats till din nya personbeteckning. Av den här anledningen måste du under en tid personligen besöka hälso- och sjukvårdens verksamhetsställen för din egen räkning och för de personer du eventuellt har vårdnaden om.

Recept med din tidigare personbeteckning överförs inte till din nya personbeteckning. Kontakta alltså den läkare som har skrivit ut receptet så att hen kan skriva ut nya recept och makulera de föregående. Reservera nödvändiga läkemedel så att de inte tar slut.

Observera att

- för ändringar av recept behövs ditt samtycke
- läkaren inte kan korrigera personbeteckningen i receptet, utan måste skriva ett helt nytt recept
- inte heller elektroniska recept överförs automatiskt till den nya personbeteckningen.

Inom hälso- och sjukvården kan det också förekomma situationer där det kön som fastställts vid födseln har inverkan. Sådana situationer kan uppkomma till exempel i tolkningen av laboratorievärden eller i medicinska undersökningar. I sådana situationer är det viktigt att informera hälso- och sjukvårdspersonalen om fastställandet av könstillhörigheten så att de kan beakta den i din vård.

Om din personbeteckning ändras vid tiden för val

Om din personbeteckning ändras under valet beror konsekvenserna av ändringen på om din personbeteckning ändras innan rösträttsregistret upprättas eller efter det. Registret upprättas sju veckor före valdagen.

Om din personbeteckning ändras

- innan rösträttsregistret upprättas, ska du ha en ny handling som styrker din identitet för att kunna rösta
- efter att rösträttsregistret har upprättats, kan du
 - styrka din identitet på röstningsstället med en tidigare handling som styrker din identitet eller
 - göra en begäran om omprövning till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, så att vi kan korrigera din personbeteckning i registret. Då måste du rösta med en ny handling som styrker din identitet, så se till att du hinner få en sådan.

Om du ställer upp som kandidat i valet ska du ha rätt personbeteckning i rösträttsregistret. Annars är du inte behörig att ställa upp som kandidat. Om din personbeteckning ändras efter att rösträttsregistret har upprättats ska du göra en begäran om omprövning hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata så att vi kan korrigera din personbeteckning i registret.

Dina tidigare personuppgifter blir kvar i de gamla handlingarna

Det går inte att helt förhindra att dina tidigare personuppgifter kommer fram, eftersom de till exempel blir kvar i befolkningsdatasystemet och i arkiverade handlingar som inte kan ändras i efterhand. Dina uppgifter lämnas dock inte ut från befolkningsdatasystemet annat än till instanser som är noggrant avgränsade genom lag.

15.8.2023

Vid behov kan du fråga läroanstalter och arbetsgivare om skolbetyg eller arbetsintyg med dina nya personuppgifter.

Om du bor utomlands

Observera att även om ditt kön har fastställts i Finland bestämmer lagstiftningen i den stat där du är bosatt om registeruppgifterna om ditt kön också ska korrigeras i myndighetssystemen i den stat där du är bosatt.

Fastställande av din könstillhörighet på nytt när din könstillhörighet har fastställts tidigare

Du kan göra en ny ansökan om fastställande av könstillhörighet tidigast ett år efter föregående fastställande av könstillhörighet. Av synnerligen vägande skäl kan en ny ansökan dock göras redan innan tidsfristen på ett år löper ut. Ett sådant särskilt vägande skäl kan gälla till exempel ditt hälsotillstånd.

Din ursprungliga personbeteckning kan inte återställas även om du skulle återvända till den könstillhörighet som fastställts vid födseln, utan du får en ny personbeteckning.